

KOMMUNERNE SÆTTER ØKONOMI OVER BORGERNES RETSSIKKERHED

Regeringen svigter massivt, når den nægter at følge Advokatrådets anbefalinger til, hvordan borgernes retssikkerhed i mødet med den offentlige forvaltning kan forbedres.

Af Lisbeth Riisager Henriksen

For mennesker med handicap eller sygdom er retssikkerheden under særligt stort pres. Social- og beskæftigelsesforvaltningen går nemlig ofte lige til grænsen af, hvad der er lovligt. Det fremgår blandt andet af en rapport fra Advokatrådet og af undersøgelser fra flere handicaporganisationer.

Selvom en forvaltning opfører sig lovstridigt, og en borger har fået ret i sin klagesag, så er det forvaltningen, der efterfølgende opnår en økonomisk besparelse ved at træffe forkerte afgørelser og ikke udbetale en ydelse til en borger. Den forvaltningspraksis gør borgerens retsstilling dårlig, og det er ikke retfærdigt.

Advokatrådet anbefaler, at man i højere grad benytter sig af retsmidlet opsættende virkning. Opsættende virkning vil sige, at en afgørelse først får virkning, når den er endelig stadfæstet. De anbefaler også, at der bliver skabt en lovhjemmel for godtgørelse af ikke-økonomisk tab, ligesom en kommune som udgangspunkt skal fralægge sig den fulde besparelse ved at træffe forkerte beslutninger og udbetale den til borgeren. Også dette vil kræve en lovhjemmel fra Folketinget.

Jeg skrev den 1. august 2015 et brev til social- og indenrigsminister Karen Ellemann (V), beskæftigelsesminister Jørn Neergaard Larsen (V) og justitsminister Søren Pind (V). Heri opfordrede jeg dem til at ophøje Advokatrådets anbefalinger til lov og spurgte dem direkte, om man vil gøre det. For Folketinget og ministrene er øverste myndighed i forhold til at sikre borgerne deres lovgivne rettigheder. To måneder senere fik jeg svar, men det var først efter, at arbejdsmarkedsordfører Finn Sørensen (EL) havde bedt om kommentarer fra ministrene.

Social- og indenrigsminister Karen Ellemann fører ordet i de to svar, der i det store hele virker koordinerede. I svarene er ingen imødekommenhed over for at lytte til de alvorlige problemer på retssikkerhedsområdet. Man afviser Advokatrådets anbefalinger. Man vil fra regeringens side nøjes med "tillid" og "gode råd" til myndighederne. Dette til trods for, at det allerede er veldokumenteret, at mange kommuner har vist sig ikke at være den slags tillid værdige! Ministrenes svar er karakteristiske for den politiske omgang med retssikkerhedsproblemet og fralæggelsen af et politisk ansvar derfor i de seneste år.

TILLID TIL KOMMUNERNE

Karen Ellemann henviser til, at myndighederne allerede har gjort meget for at gøre både forvaltning og klagemuligheder bedre over de seneste år. Man har fra regeringens og den tidligere regerings side stillet viden og rådgivning til rådighed for kommunerne, og man har arbejdet for at sænke klagetiden i Ankestyrelsen. Socialministeren har stadig stor tillid til kommunerne og nøjes med at appellere til, at de frivilligt overholder lovgivningen og sikrer borgerne deres ret. Hun reagerer slet ikke på det retssikkerhedsproblem, som Advokatrådets rapport og mit brev fremlægger: At borgerne ikke kan regne med, at myndighederne af sig selv træffer korrekte afgørelser i første omgang, og at klagesystemet ikke er optimalt.

MANGLENDE TILLID TIL BORGERNE

Karen Ellemann afviser Advokatrådets anbefalinger:

"... jeg [finder] ikke, at det vil være hensigtsmæssigt at indføre opsættende virkning i alle sager eller at indføre regler om godtgørelse til borgere, der får medhold i Ankestyrelsen. Opsættende virkning ville (...) betyde, at der ville blive ydet hjælp i klageperioden også i de klagesager, hvor Ankestyrelsen når frem til, at kommunens afgørelse er korrekt. Dermed ville en række borgere få adgang til ydelser, de viser sig ikke at være berettigede til. Det kan forekomme mindre rimeligt. Det kan endvidere medføre betydelige offentlige merudgifter og kan samtidig få antallet af klager til at vokse."

Ministeren synes altså, at det er værre, hvis folk får noget, de ikke er berettigede til, end at folk, der er berettigede og har behov, ikke får den fornødne hjælp! Med andre ord: Hun prioriterer kommunernes økonomiske sikkerhed over borgernes retssikkerhed, og hun har mere tillid til kommunerne end til borgerne!

Det, synes jeg, er et meget alvorligt synspunkt. En minister er i sin oprindelige demokratiske og sproglige betydning "folkets tjener". Det vil fremadrettet fortsat kunne betale sig for kommuner at udøve grænsesøgende forvaltning og at forhale tidspunktet for en sags korrekte afslutning. Og borgerne vil fortsat være afhængige af gode viljer i kommunerne.

ÆNDRINGER I SERVICELOVEN

Karen Ellemann bringer i sit svar på banen, at hun "... gerne [vil] se på mulighederne for at forenkle lovgivningen og gøre reglerne mere tydelige, så det bliver lettere for kommunerne at administrere korrekt." Det skriver hun parallelt med, at den nye V-regering officielt har meldt ud, at den vil igangsætte en revision af Serviceloven på voksenområdet som opfølgning på økonomiforhandlingerne med KL i juli 2015. Men når hun anvender borgernes svækkede retssikkerhed som begrundelse for at ville fremsætte lovforslag om ændring af Serviceloven, så camouflerer hun, at regeringen i virkeligheden agter at forringe retssikkerheden yderligere! Man vil omdefinere og begrænse omfanget af personer, der kan få

hjælp, og man vil omdefinere og begrænse omfanget af hjælp til disse. Den påtænkte "forenkling" af Serviceloven har allerede tidligere været fremsat som lovforslag af den tidligere SR-regering, men blev i januar 2015 trukket tilbage af daværende socialminister Manu Sareen (R) efter massive protester i høringssvarene. I september i år advarede Sytter Kristensen, som er formand for Landsforeningen LEV, kraftigt imod, at regeringen genopfinder det lovforslag: "Fortsætter regeringen og KL ad den vej, som skitseres i aftalen - og som kendetegnede det oprindelige forslag - så tør jeg godt udstede en garanti. En garanti for, at de mest sårbare bliver taberne - og for at den aktuelle tillidskrise mellem borger og kommuner bliver endnu dybere."

ANSVARET ER MINISTRENES

Socialminister Karen Ellemann nægter således på vegne af de tre ministre at blande sig i den kommunale forvaltningspraksis under henvisning til "tillid" til kommunerne. Og beskæftigelsesminister Jørn Neergaard Larsen tilføjer i sit eget brev, at kommunernes "... afgørelser (...) kan påklages til Ankestyrelsen." Lignende formuleringer har de fleste social- og beskæftigelsesministre såvel som ordførere for områderne benyttet sig af i årevis. Borgerne kan "bare klage", hvis de er utilfredse.

Det ville være ønskeligt med en regering, der også viste tillid til borgerne og vilje til at gøre det, der er brug for, for at sikre deres rettigheder. Tillid er åbenbart et privilegium, som kun er kommunerne forundt, og borgernes lovbestemte rettigheder er i praksis underlagt et altoverskyggende hensyn til kommunernes økonomi.

Ikke at handle politisk på de veldokumenterede retssikkerhedsproblemer - dét er også at handle! Ikke at ville handle, når der oven i købet foreligger velgennemtænkte konkrete anbefalinger til at afhjælpe problemerne fra landets fremmeste advokater - dét er med fuldt overlæg at svigte de mange sårbare borgere, som er i kontakt med den offentlige forvaltning og ikke har sikkerhed for deres rettigheder.

Jeg håber, de tre ministre vil genoverveje mulighederne for at følge Advokatrådets udmærkede anbefalinger. Under alle omstændigheder har de det politiske ansvar for at sikre borgerne deres lovbestemte retssikkerhed, ligesom de vil være politisk ansvarlige derfor, hvis borgerne fremadrettet stadig ikke sikres denne ret.

Lisbeth Riisager Henriksen er cand.mag., forfatter og redaktør af to bogantologier, den ene "Et liv i andres hænder" (2014). Artiklen er en redigeret og forkortet udgave af et indlæg på avisen.dk den 7. oktober 2015: "Kommuner svigter borgere med regeringens accept".

På ft.dk/dokumenter kan du finde og læse ministrenes svar.